

Jean-Pierre  
Durand-Robert Weil,

**SOCIOLOGIE  
CONTEMPORAINE**  
(SUVREMENA SOCIOLOGIJA)

Editions Vigot, Pariz, 1990, 644 str.

Ova je knjiga zamišljena i oblikovana kao priručnik. Njezini autori polaze od jednostavne pretpostavke da je sociologija danas konstituirana disciplina sa svojim pojmovima, metodama, priznatim autorima i značajnim prinosima spoznaji društva. Stoga se glavni cilj knjige sastoji u tome da se prikažu »najvažnija strujanja u sociologiji sedamdesetih i osamdesetih godina« te da se »sintetiziraju domašaji« u raznim područjima sociološkog mišljenja, kao što su urbana tematika, radni proces i poduzeće, religija, obitelj, kultura i dokolica, komunikacije itd. Taj je cilj dvostruko važan. Upućeni čitaoci i stručnjaci dobijaju potpun uvid u sociološke discipline i komplementarna područja kojima se malo bave, a recipijenti bez osobite »sociološke kulture« imaju priliku da se obavijeste o cjelini sociološke znanosti unutar suvremene difereencijacije znanja.

Knjiga se sastoji od tri dijela. U prvom dijelu, pod naslovom **Opća sociologija**, obrađena su četiri problematska kruga: **geneza sociologije, veliki sociološki pravci, neki transverzalni problemi i metodologija**. Kad je riječ o genezi sociologije, autori daju historijski osvrt na razdoblje 1810—1920. u koje smještaju nastanak te znanstvene discipline. U tom kontekstu najviše pažnje posvećuju Marxu, Durkheimu i Weberu za koje smatraju da su »najviše pridonijeli oblikovanju lika suvremene sociologije«. Samu pojavu sociologije vežu uz tri velika »dogadajna sklopa« (»tri velike revolucije«) koji su obilježili dinamiku zbivanja u 19. stoljeću: **krizna previranja koja su destabilizirala Evropu nakon Francuske revolucije, ubrzani napredak industrijalizacije koji je, posebno**

**u britanskom slučaju, doveo do dubokih društvenih preobrazaja i, napokon, razvoj prirodnih znanosti koji je »ustanovio nove modele mišljenja«**. Iz tog ambijenta treba tu mačiti sve markantne paradigme socijalne teorije i sociologije 19. stoljeća: Saint-Simonov pozitivizam, Comteov pozitivni duh, Hegelovu filozofiju duha, Marxovu filozofiju povijesti, Spencerov evolucionizam i evolucionističko misaono nagnuće općenito. Sve je to, u biti, vodilo odvajanju sociološkog mišljenja od metafizike iako ga još vrlo dugo nije uspijevalo spasiti od enciklopedizma socijalne filozofije. Drugu polovinu 19. i početak dvadesetog stoljeća obilježava traženje drugačijih paradigmi. Sociološko se mišljenje koncentrirano na traženje vlastitog predmetno-metodološkog i disciplinarnog profila. Iz toga potječu velike debate o razlici između prirodnih i kulturno-historijskih (duhovnih) znanosti, između nomotetičkih i ideografskih znanosti (Windelband, Rickert, Dilthey, Weber). Na toj su crti i nastojanja oko utemeljenja takozvane formalne sociologije koja teži ka što savršenijoj i distinktivnijoj konceptualizaciji socioloških iskaza, zakona i tvrdnji (Tönnies, Simmel). Iz istog spoznajnog izvora i iz sličnih misaonih motiva potekla su i Paretova nastojanja da sociologiju omeđi kao specifičnu teorijsku disciplinu, da je oblikuje kao svojevrsni logičko-eksperimentalni model i da društveno djelovanje pojedinca (koje je predmet sociologije) jasno razlikuje od njegovog ekonomskog djelovanja. Tu je, napokon, i Durkheimovo nastojanje da se utvrdi činjeničnost društvene zbilje i da se ta činjenična zbiljnost motri kao funkcionalno organizirani sklop a ne kao skup povijesnih i psiholoških kontingencija. No u cijeloj toj »genetičkoj panorami«, Marx, Durkheim i Weber zauzimaju posebno važno mjesto. Marx zbog toga što je u svojoj historijsko-materijalističkoj metodi pokušao dati neku vrstu univerzalnog ključa za razumijevanje velikih društvenih mijena. Durkheim zbog toga što je kategoriju društvenosti izvodio iz dinamičkih principa podjele rada, solidarnosti i socijalne regulacije. Weber pak zbog toga što je u širokom zamahu historijskih, religijskih, ekonomskih, pravnih i

kulturnih istraživanja pokazao važnost razumijevajućeg metodičkog odnosa prema ponašanjima konkretnih socijalnih aktera.

Među velike pravce u suvremenoj sociologiji Durand i Weil ubrajaju: **funktionalizam, metodološki individualizam, strategijsku analizu, akcionalizam, interakcionizam i etnometodologiju, sociologiju dinamike habitusa i sociološku analizu društvenih predodžbi**. Prikaz navedenih socioloških pravaca ne odudara od konvencionalnog priručničkog diskursa. Svakom je od njih poklonjena potpuno ista pažnja, jednak opseg i podjednaka kritička evaluacija. Stoga ćemo ovdje iznijeti tek nekoliko napomena koje više indiciraju »ukus« autora i njihovu interpretativnu umiješnost nego li pak njihovo »otkriće«. Tako se, primjerice, može zamijetiti da se u odjeljku o funkcionalizmu sa stanovitim iznijansiranjem odbojnosti eksplicira funkcionalizam Malinowskog i Radcliffe-Browna, jer ga smatraju odviše krutim i šablon-skim, a nije znatno bolje prošao ni Parsons iako mu posvećuje najviše prostora i očigledno ga uvažavaju kao jednog o najrespektabilnijih socioloških mislilaca 20. stoljeća. Parsonsova je nevolja ponajprije u tome što njegovi osnovni koncepti (integracija, diferencijacija, sistemski konsenzus, socijalna zajednica) pate od jednog, uglavnom evolucionističkog tipa historizacije, što je donekle čudno jer je Parsons odličan znalac historijske tematike. Čini se da su autori znatno skloniji Mertonovoj verziji funkcionalizma jer je ona umjerena pa stoga njezini koncepti mnogo lakše prihvaćaju mnogovrsne, a to znači i one disfunkcionalne poticaje društvene zbilje.

U odjeljku o metodološkom individualizmu autori su nastojali postići što je moguće veću preglednost i jasnoću jer polaze od zapažanja da je taj pravac danas izrazito aktualan, da se još profilira i da je čak u disciplinarnim sociološkim krugovima nedovoljno poznat. Razumije se, taj je pravac nastao i afirmira se kao protuteža raznim oblicima holizma u sociologiji i suvremenom mišljenju općenito. On je nov samo po tome što želi biti specifičan i prepoznatljiv, a u stvari je relativno star ako mu tražimo korišćene u razvoju moderne sociologije

i drugih društvenih znanosti, posebno ekonomije. Nalazimo ga već u Benthamu i Schumpe-tera, a u Weberovoj sociologiji on je formuliran kao posve jasan analitički pristup. Autori su skloni mišljenju da je pojava metodološkog individualizma bila osvježavajuća u sociološkim strujanjima dvaju zadnjih desetljeća, ali da opsesivno svodenje makro-razine na mikro-razinu, tvrdokorno tumačenje svih društvenih pojava kao »agregacije individualnih ponašanja« može završiti u »individualističkom manirizmu« bez sociologije. Treba reći i to da se Durand i Weil u stvari najviše bave metodološkim individualizmom Raymonda Boudona, a da zanemaruju predstavnike tog pravca u anglosaksonskom ambijentu.

U odjeljku koji se bavi sociološkim pravcem nazvanim »strategijska analiza« autori uglavnom interpretiraju radove i ideje francuskog sociologa Michela Croziera. Teoretičare iz anglosaksonskog kruga uzimaju u obzir samo ukoliko su utjecali na Crozierove pozicije ili pak ukoliko razmišljaju u istom smjeru. Strategijska se analiza naslanja na sociologiju organizacije jer se misli da ona »može dati odlučujući doprinos novom načinu razmišljanja o ljudskim poslovima.« Strategijska analiza, međutim, nadilazi sociologiju organizacije jer joj je stalo do toga da prokaže odnose moći unutar sistemskih prisila. Stoga je ona toliko zaokupljena birokratskim sistemom. U njemu se najbolje očituje odnos između sistemskih prisila i mogućnosti ljudske akcije. Birokracija zapravo funkcionira po principu začaranog kruga i stoga je ona sistemski oblik kojeg Crozier naziva **blokiranim društvom**. Možda je najrječitiji izraz takvog poimanja birokracije sadržan u Crozierovoj krilatici (istodobno i naslovu jedne od njegovih knjiga): **Društvo se ne mijenja dekretom**.

Odjeljak o akcionalizmu gotovo je u cijelosti posvećen sociološkoj orijentaciji Alainea Tourainea i njegova kruga. Durand i Weil smatraju da je ta orijentacija odigrala značajnu ulogu u intelektualnim preokretima nakon šezdesetih godina te da se ona oblikovala kao protuteža istrošenom marksizmu, rigidnom sistemizmu i šabloniziranom strukturalizmu. To

je sociološka optika koja stavlja naglasak na akcionu stranu socioloških kategorija i na mogućnost neposredne sociološke intervencije u prostorima djelovanja društvenih aktera. Stoga u toj sociološkoj optici igraju ključnu ulogu pojmovi: **historicitet, društveni pokret, kulturni model, sukob** itd. Suvremeno je društvo izišlo iz prisila **metaodređenja** i samo oblikuje svoje orijentacije, svoju povijest. Tu činjenicu da društvo djeluje na sebi i da se tako samoodređuje Touraine naziva **historicitetom**. No način i pravac tog samoodređivanja ovisi o kulturnim modelima pojedinih društava, a na osnovi toga treba razumijevati i različite tipove modernizacije u suvremenim društvima. Tako zvano **programirano društvo** najviši je oblik modernizacije, njegov je historicitet otvoren za »potpuni povratak aktera«. To inzistiranje na »povratku aktera« Durand i Weil smatraju vrlo značajnim prilogom razvoju suvremene sociologije.

Odjeljak o interakcionizmu i etnometodologiji izrazito je sintetičan, jer na jednom mjestu želi dati zaokruženu sliku o radovima i idejama velikog broja autora. Osvjetljavajući uvjete u kojima je taj pravac nastao (čikaško sveučilište pedesetih godina), ali vraćajući se ponešto i u tradiciju koja je tome prethodila (John Deney, G. H. Mead, W. I. Thomas, R. E. Park itd.), autori priručnika izvode svoje sudove o interakcionizmu i etnometodologiji iz radova E. Hughesa, H. Blumera, L. Wenera, E. Goffmana, H. S. Beckera, A. Straussa, H. Garfinkela, G. Stonea itd. Važnost je tih radova, a to znači i cijelog tog pravca, u tome što oni skreću pažnju na problematiku svakodnevnog života, što respektiraju analitičko-istraživački doticaj s »terenom«, što su zaokupljeni dinamičkom interakcijom u životu društvenih grupa i što ih takav pristup na neki način čini sličnima etnografiji. Još je jedna dimenzija tog pravca vrlo važna i specifična. To je odnos prema pojedincu, koji odbacuje pozitivistički model sociologije. Činjenice se ne poimaju kao neki zasebni svijet, one nisu izvan pojedinca. Činjenice dobivaju svoj smisao u procesu svakodnevnice u kojemu pojedinac ostvaruje raznovrsne interakcije. Zanimljiva su i zapažanja o

utjecajima A. Shützea, koji je interakcionizmu i etnometodologiji dao poticaj weberovske i fenomenologijske provenijencije. Posebno je plastičan i instruktivan Durandov i Weilov prikaz Goffmanovog »konverzionog modela« koji pokazuje domete interakcionističke paradigme u analizi svakodnevne komunikacije.

Odjeljak o dinamici habitusa nastoji pokazati da ono što u suvremenoj sociologiji radi Pierre Bourdieu ima status jasno profiliranog pravca. Bourdieov je sociološki put oblikovan u ambijentu neomarksizma i poststrukturalizma. On je posebno došao do izražaja u sociokulturnoj i kulturološkoj tematici ali sa jasnim osloncem na interpretaciju ekonomskih kategorija **produkcije i reprodukcije**. Taj spoj Durand i Weil smatraju inovativnim. On nas naimpe upućuje na zaključak da se individualni ljudski **habitus** (tradicionalno pojmljen kao **ethos**) formira introjekcijom četiriju vrsta »kapitala«: **ekonomskog, socijalnog, kulturnog i simboličkog kapitala**. Te četiri vrste kapitala nipošto ne moraju biti simetrične u habitusu pojedinca, što znači da netko tko raspolaže velikim ekonomskim kapitalom ne mora istovremeno biti i posjednikom velikog kulturnog kapitala. Pa ipak, da bi se stekao kakav takav kulturni kapital, da bi nečiji habitus bio sposoban recipirati blaga nekog muzeja ili čarolije klasične muzike, taj mora imati i određenu količinu ekonomskog i socijalnog kapitala. Iz toga potječu sve moguće distinkcije u reprodukciji ljudskih habitusa, »klase i klasiranja« u koje se pojedinci smještaju ovisno o tome koliko je koja vrsta kapitala obilježila njihov habitus. Najveći doprinos ove sociološke varijante Durand i Weil vide u tome što je ona pokazala da se i najsuptilnije, takozvane simboličke forme, mogu sociološki čvrsto usidriti u konkretne društvene izvore produkcije i reprodukcije ljudskog habitusa.

Zadnji odjeljak, pod karakterističnim naslovom **Od struktura do socijalnih predodžbi**, bavi se jednom dosta heterogenom, no intelektualno vrlo uvažavanom grupom socioloških autora zaokupljenih istraživanjem načina i formi u kojima suvremena društva predočavaju svoje strukturalne temelje. Značaj je tih autora

i njihovih ideja toliki da im valja pripisati status sociološkog pravca. Misli se, ponajprije, na C. Castoriadis, G. Duranda, M. Maffesolia, J. Habermasa i R. Dahrendorfa. Durand i Weil drže da svi ti mislioci polaze od nekoliko podudarnih uvida: da je sociologija preuzela paradigme klasične ekonomije i tako ostala pod njihovom dominacijom; da je odviše zauzeta »lokalnom i mikro-analizom« zanemarujući globalne analize; da se dobrim dijelom raspršila u aktivnostima praktičara, što ostavlja malo mjesta temeljnim istraživanjima; da je izgubila kritičku dimenziju. Stoga Durand i Weil konstatiraju da navedeni sociološki autori stavljaju u centar analitičkog interesa dva osnovna tematska sklopa: **konflikte i integraciju, socijalne strukture i predodžbe**. Bez obzira o kakvom se tipu predodžbi radi, da li je riječ o imaginarnim formama (Castoriadis i Durand) ili o komunikacijskom suodnošenju (Habermas) ostaje činjenica da je društveni konflikt jedno od središnjih pitanja sociologije (Dahrendorf) ukoliko ona želi biti ne samo znanstvena nego i kritička djelatnost.

Govoreći o »transverzalnim problemima sociologije« autori posebno izdvajaju i obrađuju tri velika pitanja: **odnos individuuma i društva, determinacije i indeterminacije; pitanje stratifikacije i društvenih klasa; pitanje društvene promjene**. Problem determinizma i indeterminizma staro je pitanje znanosti, a u socijalnim znanostima ono je posebno delikatan. Autori smatraju da se glavna polemika, u vezi s tim pitanjem, vodila i vodi između zagovornika **monodeterminizma** i zagovornika **multideterminizma**. U modernoj sociologiji prevladavaju ovi drugi. No u modernoj je sociologiji vrlo jak i utjecaj zagovornika takozvanog **sistemskeg determinizma** (Parsons, Luhmann), a u recentnim sociološkim gibanjima posebno je zapažena takozvana konstrukcija determinacije koju su koncipirali Berger i Luckmann svojim temeljnim stavom o **socijalnoj konstrukciji zbilje**. Odnos individuuma i društva, ističu Durand i Weil, toliko je analitički delikatan da se mali broj autora sačuvao od skliznuća u psihologizam, sociologizam i ekonomizam. U odjeljku o stratifikaciji i društve-

nim klasama autori prvo daju sintetički prikaz suvremenih teorija stratifikacije, pri čemu naročito ističu one aspekte tih teorija u kojima se naglašava hijerarhizacija »društvenog prostora« i u kojima važnu ulogu igra moment društvene pokretljivosti. Ne zanemaruju ni nasljeđe Marxove teorije, prema kojoj su izrazito kritični, ni Weberovu stratifikacijsku teoriju, kojoj su umjereno skloni, ni Millsovu kritičku sociologiju, ni Wernerove i Tuminove analitičke priloge itd. Međutim, izrazito su skloni Gurwitschovom stratifikacijskom modelu jer ga smatraju dubinskim i jer pruža mogućnost ne samo za razumijevanje klasa nego i za analizu klasnih interakcija i poimanje klasne dominacije. Ukazuju i na zanimljivost teorijskih analiza N. Poulantzasa ali mu prigovaraju pojmovno-analitičku zatvorenost prema društvenim pokretima koji izlaze iz strogo klasnog konceptualnog okvira. Umjesto toga pozitivno ocjenjuju novije teorije društvenih pokreta kao izraz nadklasne artikulacije socijalne dinamike, koja zahvaća ne samo doslovno socijalnu nego i sve značajniju simboličku sferu društvene strukture. Odjeljak o društvenoj promjeni polazi od stava da je to jedan od najkontroverznijih problema u sociološkoj znanosti i jedno od najvažnijih područja sociološke analize. Stoga autori nastoje prikazati glavne pristupe tom problemu ovisno o različitim shvaćanjima osnovnih činilaca, protuslovlja i sukoba koji utječu na društvene promjene. Prije svega utvrđuju razliku između evolucionizma i društvenih promjena, interpretiraju stajališta Comtea, Spencera, Durkheima i Marxa, a zatim određuju pojam historicizma i njegovu sudbinu počevši od sociologa devetnaestog stoljeća do suvremenih socioloških autora kao što su Parsons i Touraine. Samu društvenu promjenu, u njenom strukturalnom značenju, definiraju kao sklop triju bitnih dimenzija — **vremenitosti, trajnosti i kolektivnosti**. Među glavne činioce društvenih promjena ubrajaju: **demografski moment, tehnički napredak, kulturne vrijednosti i ideologije**. U obrazlaganju se oslanjaju na Riesmana, Mumforda, Tofflera, Bella, Parsonsa, Tourainea, Althussera i druge autore. U svakom slučaju, zastupaju sta-

jalište o mnoštvenosti činioca društvene promjene, određujućoj funkciji proturječnosti i sukoba (Marx, Dahrendorf, Mendras, Coser, Aron). Na kraju postavljaju pitanje o tome da li je društvena promjena **endogeni** ili **egzogeni** fenomen, ali na to pitanje ne odgovaraju jednoznačno.

U obradi metodološke tematike Durand i Weil izdvajaju dva osnovna pitanja: sociološki postupak i tehnike prikupljanja i obrade podataka. Sociološki postupak tvore dva aspekta: **sociološka eksplikacija** i **konstrukcija predmeta**. Ovdje autri posebno naglašavaju probleme objektivnosti, determinizma i kauzaliteta, zatim pojam zakona, odnos kauzalnosti i varijabli te specifičnost društvenosti. Tu su dakako i pitanja »provizornih definicija« i hipoteza, koncepata i varijabli, jednom riječi cijela lepeza instrumenata kojima se sociolozi služe u svojim istraživanjima. To je uglavnom vrlo korektan školski prikaz metodološke tematike. Autori se zauzimaju za priznavanje mnoštvenosti socioloških postupaka, uzakuju na nerazdvojnost i jednaku važnost teorijskog i empirijskog istraživanja, promatranja i eksperimentiranja, kvantitativnog i kvalitativnog pristupa. Tu je, napokon, i kratak osvrt na glavne sociološke tehnike, od baratanja »unutrašnjim« i »vanjskim« podacima, korištenja banke podataka do promatranja, razgovora, ankete, upitnika i analize sadržaja.

Drugi dio knjige, pod naslovom **Sociološka područja**, daje uvid u suvremeno stanje posebnih socioloških disciplina. U posebne sociološke discipline Durand i Weil ubrajaju: **ruralnu sociologiju, urbanu sociologiju, sociologiju rada, sociologiju organizacije, sociologiju razvoja, sociologiju politike, sociologiju obitelji, sociologiju religije, sociologiju obrazovanja, sociologiju kriminala, sociologiju kulture i dokolice, sociologiju sporta te sociologiju informacije i komunikacije**. Ni ovdje se ne odstupa od kriterija priručničke objektivnosti i podjednakog odnosa prema svim područjima. U prikazivanju pojedinih socioloških disciplina redovno upozoravaju na teškoće njihova predmetnog određenja i na

stupanj njihove disciplinarne izgrađenosti. Dok se neke od tih disciplina odlikuju relativno dugom tradicijom i neupitnošću svoje predmetnosti (urbana sociologija, sociologija religije, sociologija rada, sociologija obrazovanja), druge se odlikuju specifičnošću svoje predmetnosti koja je sve više upitna (ruralna sociologija), sve većom važnošću svoga predmeta koji još nije jasno dijagnostičaran (sociologija sporta), difuznošću svoga predmeta koji je vrlo teško razgraničiti od drugih znanstvenih disciplina (odnos sociologije politike prema socijalnoj filozofiji, političkoj filozofiji, politologiji, veza sociologije razvoja s ekonomskom znanostu, antropologijom i politologijom), velikom otvorennošću svojih koncepata koje je teško sociološki motriti bez uske suradnje sa srodnim disciplinama (vezanost sociologije kulture za kulturnu antropologiju, kulturologiju, filozofiju kulture i humanističke znanosti općenito), recentnošću svoje tematike kojoj prijete površni deskriptivizam i situaciona stereotipija (sociologija informacije i komunikacije). Baveći se prikazom pojedinih socioloških disciplina autori se, naravno, oslanjaju na ideje i radove najrepresntativnijih socioloških teoretičara, no i ovdje više pažnje posvećuju frankofonskim autorima, osobito u odjeljcima o ruralnoj sociologiji, sociologiji razvoja, sociologiji rada (uz značajne digresije na anglosaksonska istraživanja o taylorizmu i školi »human relations«) i sociologiji kulture i dokolice. Kad je riječ o razvojnim pomacima pojedinih posebnih disciplina, Durand i Weil daju naslutiti, iako im to nije eksplicitna namjera, da su u protekla dva desetljeća najviše napredovale urbana sociologija, sociologija organizacije, politička sociologija (osobito u istraživanjima izborne dinamike i glasačkih interesa), sociologija religije (s jedne strane zbog procesa sekularizacije a s druge strane zbog kolebanja i urušavanja do sada vladajućih strogo racionalističkih paradigmi), sociologija obrazovanja (zbog eksplozije obrazovnog fenomena ususret postindustrijskom društvu), sociologija informacije i komunikacije (zbog takozvane informatičke revolucije i medijske planetarizacije). Durandovi i Weilovi prikazi pojedinih područja sociologije u stvari su male

monografije o posebnim sociološkim disciplinama. Ako bi trebalo reći kvalitativni sud o tim »monografijama« tada bi se moglo konstatirati da su najbolje prošle urbana sociologija (odličan prikaz čikaške škole i njezinih utjecaja), sociologija organizacije (dobra rekapitulacija te problematike u klasičnim sociološkim teorijama, pregledna informacija o današnjim istraživanjima organizacije), sociologija obrazovanja (odlična interpretacija Durkheimovih ideja, koristan osvrt na Bourdieova istraživanja, jasno tumačenje integrativne funkcije obrazovanja), sociologija kulture (skrupulozan odnos prema pojmovima kultura i civilizacija, objašnjenja o različitim tradicijama sociološkog pristupa tim pojmovima, ukazivanje na teškoće sociološkog istraživanja kulture), dok su najslabije prošle sociologija razvoja (uglavnom ograničena na šezdesete godine, na francuske autore, prije svega Balandiera, i autore iz latinskoameričkog kruga kao što su Cardoso, Furtado, Gunder Frank itd.) i sociologija obitelji (koja je uglavnom ostala na općim teorijskim trendovima zanemarujući istraživačke rezultate te discipline).

Treći dio knjige, pod naslovom **Sociološka praksa**, napravljen je kao iznimno informativan i koristan vodič kroz glavne nastavne, znanstvene, publicističke i stručno-profesionalne institucije unutar kojih se odvija i razvija »sociološki život« u Francuskoj i frankofonskom jezičkom području. To je svojevrsni prikaz sociološke infrastrukture. Šteta je da je ograničen samo na Francusku i frankofoniju, ali bilo bi opet previše očekivati tako veliki zahvat kao što je prikaz »sociološke infrastrukture« u svjetskim razmjerima. Iz Durandova i Weilova prikaza vidljivo je na koliko se sve mjesta i u kojim gradovima u Francuskoj i frankofonskim zemljama može studirati sociologija, gdje se stječu određeni stupnjevi sociološkog poziva, pa čak i to koji je profesor na pojedinim sveučilištima i institucijama zadužen za organizaciju sociološke nastave. Sociološko se obrazovanje, primjerice, u Francuskoj stječe na 37 sveučilišnih institucija i znanstvenih organizacija, Francuska ima 7 velikih istraživačkih centara s brojnim istraživačkim grupama koje

su geografski smještene u raznim gradovima, u Francuskoj se publicira 15 značajnih socioloških revija, Francusko društvo za sociologiju, koje je formirano 1962. godine na tradiciji Francuskog instituta za sociologiju, sastaje se tromjesečno na pola dana ili jedan dan, godišnje na dva dana s ciljem da se raspravi neka od velikih tema suvremene sociološke teorije i istraživanja. Sve navedene sociološke institucije, organizacije, društva i publikacije popraćene su adresama, čak i telefonskim brojevima, što samo po sebi upućuje na neposrednu komunikacijsku vrijednost ovog djela Durandove i Wielove knjige.

Na kraju bismo mogli iznijeti samo jednu konstataciju. Durandova i Weilova knjiga **Suvremena sociologija** zaista zavređuje epitet pravog priručnika za pouzdano upoznavanje glavnih aspekata suvremene sociološke znanosti. Uz svoju naglašenu frankofonsku sklonost u argumentaciji i izvodenju, ona je ipak objektivna u prezentaciji najutjecajnijih trendova i domašaja karakterističnih za svjetsku sociologiju dvaju proteklih desetljeća.

Rade Kalanj

Željka Šporer

## SOCIOLOGIJA PROFESIJA

Ogled o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije.

Sociološko društvo Hrvatske, 1990, 161 str.

Ovaj »ogled o društvenoj uvjetovanosti profesionalizacije« u nas je, koliko znam, prvi sistematičniji pokušaj promišljanja profesije i profesionalizacije u jednoj vremenskoj i komparativnoj perspektivi. Sociolozi su o ovoj temi u nas pisali sporadično, najčešće u periodici, što samo po sebi svjedoči o osvojenim prostorima razgovora. Tim je zanimljivije vidjeti što se krije iza knjige koja teži zasnivanju sociologije profesije u našim konkretnim prilikama.